ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Приймальної комісії
Бердянського державного
педагогічного університету
«11» травня 2022

ПРОГРАМА
вступного екзамену зі спеціальності

Освітній ступінь:	доктор філософії
Основа вступу:	освітній ступінь магістр або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст
Спеціальність:	011 Освітні, педагогічні науки
Термін навчання:	4 роки

Бердянськ – 2022

1. Пояснювальна записка

Мета вступного випробування для вступу на здобуття освітньо-наукового ступеня доктор філософії: з'ясувати рівень теоретичних знань і практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти та освітньо-кваліфікаційному рівні спеціаліст з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітньо-науковим ступенем доктора філософії вказаної спеціальності у межах ліцензованого обсягу.

Форма фахового випробування – екзамен.

Форма вступного випробування – екзамен

Екзамен – це завдання, виконання яких дає можливість виявити рівень сформованості теоретичних знань, практичних умінь та компетенцій.

Час виконання – 60 хвилин (підготовка до відповіді 45 хвилин, відповідь – 15 хвилин)

Екзаменаційний білет складається з трьох питань відкритого типу.

Формат проведення фахового вступного іспиту.

Фаховий вступний іспит проводиться дистанційно з використанням платформи (програмне забезпечення) для проведення відеоконференцій Zoom.

У встановлений розкладом час початку фахового вступного іспиту члени фахової атестаційної комісії розпочинають відеоконференцію, долучають до неї вступників, здійснюють автентифікацію вступників та інформують їх про правила проведення вступного іспиту та часові обмеження.

Автентифікації вступника передбачає:

– встановлення аудіо та візуального контакту зі вступником на платформі відеоконференцій;

– показ документа, що посвідчує особу (паспорт громадянина України у формі книжечки або картки, паспорт громадянина України для виїзду за кордон у тому числі Е-паспорт, Е-паспорт для виїзду за кордон, Е-документ).

На початку фахового вступного іспиту члени фахової атестаційної комісії рандомно задають 3 питання з переліку, поданому у програмі.

Вступник готує відповіді на питання і в режимі відеоконференції відповідає на них та на додаткові запитання членів фахової атестаційної комісії.

Члени фахової атестаційної комісії оцінюють відповіді вступників вищої освіти.

Результати фахового вступного іспиту оголошуються не пізніше наступного дня після його проведення шляхом розміщення відповідних відомостей на офіційному вебсайті Бердянського державного педагогічного університету bdpu.org.ua у вкладці ВСТУПНИКУ.

У разі повітряної тривоги під час складання фахового вступного іспиту, іспит призупиняється, учасники можуть пройти до укриття. Після відбою повітряної тривоги, учасники можуть продовжити складання фахового вступного іспиту.

Приклад екзаменаційного питання

1. Зв’язок педагогіки з іншими науками та її структура.

Перелік дисциплін, що виносяться на фахове вступне випробування:

Теорія та історія педагогіки

Педагогіка вищої школи

Методологія та методи наукового дослідження

Вимоги до відповіді вступника

У відповідях на вступному фаховому випробуванні вступники повинні показати глибину і усвідомленість знань у світі таких вимог:

- розуміння завдань педагогіки на сучасному рівні;
- висока науковість і обізнаність;
- розгляд питань у методологічному, психологічному, психолого-педагогічному аспектах.

Висока професійно-педагогічна культура та професіоналізм майбутніх докторів філософії значною мірою визначаються рівнем освіти як в теоретичному, так і в практичному контексті.

Відповіді вступників мають свідчити про їх обізнаність у найважливіших питаннях педагогіки.

2. Зміст програми

Теорія та історія педагогіки.

1. Виникнення педагогіки як науки. Об’єкт, предмет і функції педагогіки.
2. Зв’язок педагогіки з іншими науками та її структура.
3. Сутність освітнього процесу та його рушійні сили. Закономірності освітнього процесу.
4. Дидактика як галузь педагогіки: цілі та функції процесу навчання.
5. Дидактика як галузь педагогіки: стимулювання процесу навчання.
6. Дидактика як галузь педагогіки: зміст навчального процесу.
7. Дидактика як галузь педагогіки: класифікація методів навчання та їх вибір.
8. Дидактика як галузь педагогіки: засоби навчання.
9. Дидактика як галузь педагогіки: традиційні технології навчання.
10. Дидактика як галузь педагогіки: урок як основна форма організації навчання, типи і структура уроків.
11. Дидактика як галузь педагогіки: контроль та діагностика результатів навчання.
12. Процес виховання: специфіка, компоненти, рушійні сили, етапи процесу та його результати.
13. Процес виховання: основні напрями та класифікація методів.
14. Процес виховання: масові, групові та індивідуальні форми роботи.
15. Структура діяльності вчителя в освітньому процесі.
16. Поняття про управління та педагогічний менеджмент.
17. Загальна характеристика епохи середньовіччя. Система середньовічних шкіл.

18. Загальна характеристика Західноєвропейської педагогіки Нового часу та першої половини XIX століття.

19. Загальна характеристика світової педагогіки кінця XIX – XX століття.

20. Педагогічна система А. Макаренка.

21. Педагогічна система В. Сухомлинського.

22. Українська етнопедагогіка. Традиції та обряди як основа української етнопедагогіки.

Педагогіка вищої школи

1. Стан і тенденції розвитку педагогіки вищої школи.
2. Історія розвитку вищої школи: витоки й основні віхи становлення освіти й вищої школи в Україні.
3. Історія розвитку вищої школи: Києво-Могилянська академія – визначний освітньо-культурний центр України.
4. Сучасна вища школа в освітній системі України: структура системи освіти, принципи діяльності закладів освіти.
5. Характеристика основних філософських концепцій освіти: екзистенціалізм, неопрагматизм, неотомізм, неопозитивізм, біхевіоризм, герменевтика, синергетика.
6. Гуманістична спрямованість освітнього процесу у вищій школі: принцип гуманізму, шляхи і засоби гуманізації особистості.
7. Психологічні особливості, типологія студентів і формування студентського колективу.
8. Дидактика вищої школи: рушійні сили та структура навчального процесу, типи навчання та їх характеристика.
9. Дидактика вищої школи: закони, закономірності і принципи навчання.
10. Дидактика вищої школи: зміст, планування та організація навчального процесу.
11. Дидактика вищої школи: форми, види, методи і засоби навчання.
12. Дидактика вищої школи: психолого-педагогічні вимоги до проведення лекції.
13. Дидактика вищої школи: технологія і техніка організації та проведення семінарів, практичних, лабораторних занять.
14. Дидактика вищої школи: психолого-педагогічні засади організації самостійної роботи студентів.
15. Дидактика вищої школи: сутність і принципи організації дистанційного навчання.
16. Дидактика вищої школи: система організації науково-дослідної роботи студентів.
17. Дидактика вищої школи: система аналізу й оцінювання навчальних досягнень студентів.
18. Виховна функція вищої школи: структура, мотиви та принципи виховного процесу.
19. Виховна функція вищої школи: зміст, напрями, форми і методи виховної роботи зі студентами.
20. Управління у вищій школі: структурно-функціональна модель закладу вищої освіти.
21. Управління у вищій школі: принципи управління закладами вищої освіти.

22. Управління у вищій школі: система управління закладом вищої освіти.

Методологія та методи наукового дослідження

1. Педагогічне дослідження як процес і результат наукової діяльності.
2. Класифікація педагогічних досліджень за їх характером і змістом.
3. Науковий апарат педагогічного дослідження.
4. Теоретичні методи педагогічного дослідження: аналіз і синтез.
5. Теоретичні методи педагогічного дослідження: індукція та дедукція.
6. Теоретичні методи педагогічного дослідження: аналогія, абстрагування.
7. Теоретичні методи педагогічного дослідження: конкретизація, моделювання.
8. Теоретичні методи педагогічного дослідження: ідеалізація, формалізація.
9. Теоретичні методи педагогічного дослідження: узагальнення, порівняння.
10. Теоретичні методи педагогічного дослідження: мислений експеримент.
11. Методи емпіричного рівня: педагогічне спостереження.
12. Методи емпіричного рівня: педагогічний експеримент.
13. Методи емпіричного рівня: рейтинг.
14. Методи емпіричного рівня: тестування.
15. Методи емпіричного рівня: вивчення, аналіз та узагальнення педагогічного досвіду.
16. Соціологічні методи педагогічного дослідження: анкетування.
17. Соціологічні методи педагогічного дослідження: дослідна бесіда, інтерв'ю.
18. Соціологічні методи педагогічного дослідження: соціометрія.
19. Соціологічні методи педагогічного дослідження: експертна оцінка.
20. Методи математичної обробки результатів педагогічного дослідження: вимірювальні шкали, зведення дослідницьких даних.
21. Методи математичної обробки результатів педагогічного дослідження: міра зв'язку між змінними, багатомірні методи аналізу.
22. Методи математичної обробки результатів педагогічного дослідження: визначення вірогідності одержуваних результатів.

3. Критерії оцінювання

Форма вступного випробування – екзамен

Екзаменаційний білет складається з трьох питань відкритого типу.

Оцінювання знань вступників до аспірантури за результатами вступного іспиту зі спеціальності здійснюється членами комісії на основі отриманих відповідей на питання білетів. Оцінювання відбувається за 100-бальною шкалою. Відповіді вступників оцінюються окремо за кожним питанням усіма членами комісії. Потім визначається середня оцінка за результатами усіх питань. При виникненні дискусій, спорів щодо оцінки вирішальне слово має голова екзаменаційної комісії.

Рівень	Бали	Загальні критерії оцінки
Низький	**0 – 49 бали**	Відповідь здобувача, що свідчить про низький рівень володіння обсягом і змістом понятійного апарату, фрагментарність знань з теорії і методики педагогіки.

		Вступник допускає суттєві помилки в характеристиці явищ, фактів.
Середній	**50–64 бали**	Означає, що здобувач виявив поверхові, фрагментарні знання, недостатнє володіння понятійним апаратом, відсутність цілісності знань, знає основні літературні джерела, частково обізнаний з додатковою літературою.
Достатній	**65 – 89 бали**	Передбачає, що здобувач продемонстрував належний рівень володіння знаннями з кожного екзаменаційного запитання, але відповіді на питання не є повними та вичерпними, мають місце окремі неточності та огріхи.
Високий	**90 – 100 балів**	Заслуговує відповідь, яка виявляє всебічне й глибоке знання матеріалу з кожного екзаменаційного запитання, у тому числі ґрунтовні знання першоджерел та додаткової літератури. Ця оцінка передбачає також вільну орієнтацію здобувача у професійно-педагогічній проблематиці, системне бачення шляхів розв'язання актуальних проблем теорії та методики педагогіки. Відповіді на всі питання білета, додаткові запитання характеризуються повнотою, вичерпністю та обґрунтованістю.

Остаточна конкурсна оцінка (**КО**) за 100-бальною шкалою (від 0 до 100) формується за формулою:

$$\mathbf{КО = (O1 + O2 + On)/n},$$

де **O1, O2, On** – бали за відповідь на одне питання; n – кількість питань.

4. Список рекомендованої літератури

1. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи : навчально-методичний посібник / Л. В. Артемова. – К. : Кондор, 2008. – 272 с.: іл.
2. Волкова Н.П. Педагогіка : навчальний посібник / Н. П. Волкова. – К. : Академвидав, 2009. – 616 с.: іл
3. Григорук П.М. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник / П.М. Григорук, Н.А. Хрущ. – К. : Кондор, 2017. – 206 с.: іл.
4. Данильян О.Г. Організація та методологія наукових досліджень : навчальний посібник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань. – Харків : Право, 2017. – 448 с.: іл.
5. Жигірь В.І. Професійна педагогіка : навчальний посібник / В.І. Жигірь, О.А. Чернєга; за ред. М. В. Вачевського. – К. : Кондор, 2012. – 336 с.: іл.
6. Зайченко І.В. Педагогіка : навчальний посібник для ВНЗ / І В Зайченко. – Чернігів : ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка, 2003. – 526 с.: іл.
7. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник / І В Зайченко. – 3-е видання. – К. : Ліра-К, 2020. – 512 с.: іл.
8. Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навчальний посібник / В М Кислий. – Суми : Університетська книга, 2019. – 224 с.: іл.
9. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень : навч. посібник / В.В. Ковальчук, Моїсєєв. – 3-е видання. – К. : Професіонал, 2005. – 240 с.: іл.

10. Козяр М.М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / М.М. Козяр, М.С. Коваль. – К. : Знання, 2013. – 327 с.: іл.

11. Колесников О.В. Основи наукових досліджень : навчальний посібник / О В Колесников. – 2-е видання. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 144 с.: іл.

12. Кузьмінський А.І. Педагогіка : підручник / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко, В.Л. Омельченко. – К. : Знання, 2007. – 447 с.: іл.

13. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи. / А І Кузьмінський. – К. : Київська правда, 2005. – 486 с.: іл.

14. Кузьмінський А.І. Педагогіка у запитаннях і відповідях : навчальний посібник для ВНЗ / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко, В.Л. Омельяненко. – К. : Знання, 2006. – 311 с.: іл.

15. Кучерявий О.Г. Педагогіка : особистісно-розвивальні аспекти : навчальний посібник для студентів ВНЗ / О Г Кучерявий. – К. : Слово, 2014. – 440 с.: іл.

16. Ладанюк А.П. Методологія наукових досліджень : навчальний посібник / А.П. Ладанюк, Л.О. Власенко, В.Д. Кишенько. – К. : Ліра-К, 2020. – 352 с.: іл

17. Литвин О.П. Загальна педагогіка. Навчально-методичне забезпечення дисципліни за кредитно-модульною системою. / О П Литвин. – Бердянськ : Видавець Ткачук О. В, 2009. – 170 с.: іл.

18. Мазоха Д.С. Педагогіка : навчальний посібник / Д.С. Мазоха, Н.І. Опанасенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.: іл.

19. Максимюк С.П. Педагогіка : навчальний посібник / С П Максимюк. – К. : Кондор, 2009. – 670 с.: іл.

20. Малихін А.О. Педагогіка в поняттях, схемах, таблицях, коментарях : навчальний посібник / А О Малихін. – Бердянськ : БДПУ, 2015. – 178 с.: іл.

21. Мальська М.П. Організація наукових досліджень: навчальний посібник / М.П. Мальська, І.Г. Пандяк. – К. : Центр учбової літератури, 2017. – 136 с.: іл.

22. Мельничук С.Г. Педагогіка: теорія виховання : навчальний посібник для ст-тів ВНЗ / С Г Мельничук. – К. : Слово, 2012. – 288 с.: іл.

23. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навчальний посібник для ВНЗ / Н Є Мойсеюк. – 3-е видання. – Київ, 2001. – 608 с.: іл.

24. Немченко С.Г. Педагогіка вищої школи : підручник для ст-ів ВНЗ / С.Г. Немченко, О.Б. Голік, О.В. Лебідь. – Донецьк : Ландон-XXI, 2014. – 534 с.: іл.

25. Омельяненко С.В. Педагогіка : тестові завдання : навчальний посібник / С В Омельяненко. – К. : Знання, 2008. – 391 с.: іл.

26. Омеляненко В.Л. Педагогіка : завдання і ситуації : практикум / В.Л. Омеляненко, А.І. Кузьмінський, Л.П. Вовк. – 2-е видання. – К. : Знання-Пресс, 2006. – 423 с.: іл.

27. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник для ст-ів ВНЗ / В Л Ортинський. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 472 с.: іл.

28. Пальчевський С.С. Сугестопедагогіка: новітні освітні технології: навчальний посібник для ст-ів ВНЗ / С С Пальчевський. – К. : Кондор, 2015. – 351 с.: іл.

29. Пальшкова І.О. Педагогіка: професійно-педагогічна культура вчителя: навчальний посібник / І О Пальшкова. – К. : Слово, 2011. – 192 с.: іл.

30. Партико З.В. Основи наукових досліджень: підготовка дисертації : навчальний посібник / З В Партико. – 2-е видання. – К. : Ліра-К, 2020. – 232 с.: іл.

31. Педагогіка : хрестоматія : навч. посібник для ВНЗ / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – 2-е видання. – К. : Знання-Пресс, 2006. – 700 с.: іл.

32. Педагогіка в запитаннях і відповідях : навчальний посібник для ВНЗ / авт. : Л. В. Кондрашова, О. А. Пермяков, Н. І.Зеленкова та ін. – К. : Знання, 2006. – 252 с.: іл.

33. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / за ред. З. Н. Курлянд. – 3-е видання. – К. : Знання, 2007. – 495 с.: іл.

34. Педагогіка вищої школи : підручник / за ред. В. Г. Кремня, В. П. Андрущенка, В. І. Лугового. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 256 с.: іл.

35. Пермяков О.А. Педагогіка : навчальний посібник для ВНЗ / О.А. Пермяков, В.В. Морозов. – К. : Знання, 2006. – 171 с.: іл.

36. Пихтіна Н.П. Педагогіка гри: лекції : навчальний посібник / Н П Пихтіна. – К. : КНТ, 2019. – 198 с.: іл.

37. Польшакова, І.О. Педагогіка : професійно-педагогічна культура вчителя : навчальний посібник / І О Польшакова. – К. : Слово, 2011. – 192 с.: іл.

38. Про вищу освіту : закон України № 1556-VII від 01.07.2014. URL : http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvit

39. Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти : наказ МОН України №1176 від 14.08.13р. URL : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/

40. Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів : наказ МОН України №665 від 01.06.2013 р. URL : mon.gov.ua

41. Про затвердження концептуальних засад розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в Європейський освітній простір : наказ МОН України №998 від 31.12.2004р. URL: http://www.tnpu.edu.ua/EKTS/ konc_zasady.pdf

42. Про затвердження національної рамки кваліфікацій : постанова КМ України № 1341 від 23.11.2011р. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п

43. Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах : лист МОН України №1/9–119 від 26.02.2010р. URL : mon.gov.ua

44. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : указ Президента України №344/2013 від 25.06. 2013р. URL: president.gov.ua

45. Про освіту : закон України №38-39 від 05.09.2017р. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19

46. Рацул А.Б. Педагогіка: інформаційний виклад : навчальний посібник / А.Б. Рацул, Т.Я. Довга. – К. : Слово, 2016. – 344 с.: іл.

47. Рибалка В.В. Психологія та педагогіка праці особистості: від обдарованості дитини до майстерності дорослого : поібник / В В Рибалка. – К. : Ін-т обдарованої дитини, 2014. – 220 с.: іл.

48. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень [Електронний ресурс] : підручник для ст-тів ВНЗ / В І Романчиков. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – іл.

49. Рудницька О.П. Педагогіка : загальна та мистецька : навчальний посібник для ВНЗ / О П Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2005. – 360 с.: іл.

50. Соловей М.І. Практикум з навчальної дисципліни "Педагогіка і психологія вищої школи". / М.І. Соловей, В.В. Кудіна, Є.С. Спіцин. – К. : Ленвіт, 2013. – 69 с.: іл.

51. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – К. : Знання, 2005. – 308 с.: іл.

52. Фізеші О.Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство: навчальний посібник для студентів педагагіка спеціальностей / О Й Фізеші. – К. : Кондор, 2016. – 390 с.: іл.

53. Фіцула М.М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів ВНЗ / М М Фіцула. – 3-е видання. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2010. – 232 с.: іл.

54. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник для ВНЗ / М М Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.: іл.

55. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник для ВНЗ / М М Фіцула. – 2-е видання. – К. : Академвидав, 2010. – 456 с.: іл.

56. Цехмістрова Г.С. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник / Г С Цехмістрова. – 2-е видання. – К. : Слово, 2012. – 352 с.: іл.

57. Юринець В.Є. Методологія наукових досліджень : [Електронний ресурс]: підручник для ст-тів ВНЗ / В Є Юринець. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – іл.

58. Ягупов В.В. Педагогіка : навчальний посібник для педагогічних спеціальностей ВНЗ / В В Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.: іл.